

دستورالعمل طبقه‌بندی مؤسسات حسابرسی و اشخاص موضوع ماده 10 دستورالعمل

مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار

سازمان بورس و اوراق بهادار
SECURITIES & EXCHANGE ORGANIZATION

دستورالعمل طبقه‌بندی مؤسسات حسابرسی و اشخاص موضوع ماده 10 دستورالعمل مؤسسات

حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار

در راستای حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران و ساماندهی و توسعه بازار شفاف و منصفانه اوراق بهادار و در اجرای ماده 10 دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار (مصوب جلسه 1386/05/8 و اصلاحیه مورخ 1390/11/17 شورای عالی بورس و اوراق بهادار)، این دستورالعمل در 9 ماده و 8 تبصره در تاریخ 91/11/28 به تصویب هیأت‌مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید و از تاریخ تصویب لازم الاجرا می‌باشد.

ماده 1 - اصطلاحات و واژه‌های تعریف شده در ماده‌ی (1) قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه سال 1384، به همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته‌اند. واژه‌های دیگر در این دستورالعمل، دارای معانی زیر می‌باشند:

جامعه: جامعه حسابداران رسمی ایران است که به موجب ماده واحده قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به عنوان حسابدار رسمی مصوب 1372 تشکیل گردیده است.

موسسه حسابرسی معتمد: موسسه حسابرسی معتمد سازمان است که بر اساس ضوابط دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار مورد پذیرش قرار گرفته و در فهرست مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان درج شده است.

دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد: دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار (مصوب جلسه 1386/05/8 و اصلاحیه مورخ 1390/11/17 شورای عالی بورس و اوراق بهادار) می‌باشد.

شرکت: شخص حقوقی مشمول ماده 10 دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد است. این اشخاص عبارتند از:

الف - شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان یا متقاضی پذیرش در بورس اوراق بهادار یا بازارهای خارج از بورس،
ب - شرکت‌های فرعی شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان یا متقاضی پذیرش در بورس اوراق بهادار یا بازارهای خارج از بورس،

پ - شرکت‌های سهامی عام با عرضه عمومی،

ت - نهادهای مالی موضوع قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران شامل شرکت‌های کارگزاری، شرکت‌های سرمایه‌گذاری، صندوق‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌های تأمین سرمایه، صندوق‌های بازنشستگی، شرکت‌های هلدینگ، بورس‌ها، بازارهای خارج از بورس، شرکت‌های سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه، و

ث - طرح‌هایی که متقاضی انتشار عمومی اوراق مشارکت مشمول ثبت نزد سازمان هستند.

ماده 2 - سازمان، هر سال یکبار موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار را براساس معیارهای مندرج در جدول زیر، ارزیابی و طبقه‌بندی نموده و نتایج آن را به عموم اعلام می‌نماید.

معیارهای طبقه‌بندی موسسات حسابرسی معتمد

ردیف	شرح معیار	حداکثر امتیاز
الف - معیارهای عادی		
1	معیارهای ارزیابی شرکا	300
2	معیارهای ارزیابی کارکنان موسسه	200
3	معیارهای ارزیابی ساختار و سازمان موسسه	200
4	معیارهای ارزیابی تنوع ارائه خدمات، اطلاع‌رسانی و موقعیت در بازار حرفه‌ای	100
5	معیارهای ارزیابی کیفیت خدمات	200
جمع امتیازات عادی		1000
ب - معیارهای تخلفاتی		
6	سوابق تخلفاتی موسسه (طی 5 سال اخیر)	-200
7	سوابق تخلفاتی شریک موسسه (طی 5 سال اخیر)	-100
جمع امتیازات تخلفاتی		-300

تبصره 1: معیارهای تفصیلی امتیازدهی در پیوست این دستورالعمل درج گردیده است.

تبصره 2: امتیاز نهایی هر مؤسسه حسابرسی از حاصل جمع امتیازهای عادی و تخلفاتی حاصل می‌شود. شایان ذکر است که امتیازهای تخلفاتی در محاسبه امتیاز نهایی دارای نمره "منفی" می‌باشد.

تبصره 3: در صورتی که به دلیل وقوع تخلفات یا سایر شرایط، تغییر طبقه موسسه‌ای طی سال ضرورت یابد، سازمان می‌تواند نسبت به انجام این امر اقدام نماید.

ماده 3 - جمع امتیازات موسسه حسابرسی بر اساس معیارهای موضوع ماده 2 این دستورالعمل، مبنای تعیین طبقه موسسه حسابرسی است. موسسات حسابرسی معتمد به ترتیب بیشترین امتیاز، در چهار طبقه "اول"، "دوم"، "سوم" و "چهارم" قرار می‌گیرند. حد نصاب امتیاز لازم برای هر طبقه به شرح جدول زیر است:

امتیازات مبنای طبقه‌بندی

طبقه	امتیاز هر طبقه
اول	مساوی یا بیشتر از 700 امتیاز
دوم	مساوی یا بیشتر از 600 امتیاز و کمتر از 700 امتیاز
سوم	مساوی یا بیشتر از 500 امتیاز و کمتر از 600 امتیاز
چهارم	کمتر از 500 امتیاز

ماده 4 - در صورتی که موسسه حسابرسی معتمد به هر دلیل از جمله عدم ارائه اطلاعات، اسناد و مدارک، امکان ارزیابی را فراهم نیاورد، در طبقه "چهارم" طبقه بندی می گردد.

ماده 5 - کلیه اشخاص حقوقی مشمول ماده 10 دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد، بر اساس معیارهای زیر، به چهار گروه "اول"، "دوم"، "سوم" و "چهارم" طبقه بندی می شوند.

معیارهای طبقه بندی اشخاص حقوقی مشمول ماده 10 دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد

طبقه	معیارها و حد نصاب لازم برای هر طبقه
اول	میانگین جمع دارایی ها و درآمد فروش: مساوی یا بیشتر از 50,000 میلیارد ریال ارزش بازار: مساوی یا بیشتر از 50,000 میلیارد ریال تعداد کارکنان: مساوی یا بیشتر از 5,000 نفر
دوم	میانگین جمع دارایی ها و درآمد فروش: مساوی یا بیشتر از 20,000 و کمتر از 50,000 میلیارد ریال ارزش بازار: مساوی یا بیشتر از 20,000 و کمتر از 50,000 میلیارد ریال تعداد کارکنان: مساوی یا بیشتر از 2,000 نفر و کمتر از 5,000 نفر
سوم	میانگین جمع دارایی ها و درآمد فروش: مساوی یا بیشتر از 5,000 و کمتر از 20,000 میلیارد ریال ارزش بازار: مساوی یا بیشتر از 5,000 و کمتر از 20,000 میلیارد ریال تعداد کارکنان: مساوی یا بیشتر از 500 نفر و کمتر از 2,000 نفر
چهارم	میانگین جمع دارایی ها و درآمد فروش: کمتر از 5,000 میلیارد ریال ارزش بازار: کمتر از 5,000 میلیارد ریال تعداد کارکنان: کمتر از 500 نفر

تبصره 1: تعیین طبقه هر شرکت بر اساس اطلاعات تاریخ ترازنامه و طبق آخرین صورتهای مالی سالانه حسابرسی شده، صورت می گیرد.

تبصره 2: در صورتی که شرکت بر اساس معیارهای "میانگین جمع دارایی ها و درآمد فروش"، "ارزش بازار" و "تعداد کارکنان"، طبق جدول فوق، حائز شرایط طبقات متفاوتی شود، "بالاترین طبقه" ملاک طبقه بندی شرکت قرار خواهد گرفت.

تبصره 3: در مورد شرکتهایی که موظف به تهیه صورتهای مالی تلفیقی می باشند، محاسبه معیار "میانگین دارایی ها و درآمد فروش" براساس آخرین صورتهای مالی سالانه حسابرسی شده تلفیقی صورت می گیرد.

تبصره 4: معیارها و حد نصابهای مقرر در مواد 2 و 5 این دستورالعمل، حسب ضرورت، بصورت سالانه مورد بازنگری قرار خواهد گرفت.

ماده 6 - شرکت مکلف است با توجه به طبقه خود که بر حسب معیارهای ذکر شده در ماده 5 تعیین می شود، حسابرس مستقل و بازرس قانونی را از میان مؤسسات حسابرسی معتمد که در همان طبقه یا طبقات بالاتر قرار دارند، انتخاب نماید.

تبصره: هیئت مدیره سازمان می تواند حسب ضرورت، شخص یا گروهی از اشخاص تحت نظارت را ملزم نماید که صرف نظر از اندازه و طبقه شرکت، حسابرس مستقل خود را از موسسات حسابرسی طبقه اول و یا دوم انتخاب نمایند.

ماده 7 - موسسات حسابرسی معتمد مکلف هستند بر اساس طبقه موسسه، در صورت برخورداری از توانایی لازم متناسب با اندازه شرکت، و با رعایت سقف خدمات مجاز موضوع «آیین نامه سقف مجاز ارائه خدمات تخصصی و حرفه ای توسط اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران» و مقررات ذیربط، اقدام به پذیرش کار حسابرسی نمایند. موسسه حسابرسی نمی تواند به شرکت هایی که در طبقه ای بالاتر از طبقه موسسه قرار دارند خدمات حسابرسی ارائه نماید.

ماده 8 - مسئولیت صحت اطلاعات مربوط به وضعیت فعالیت مؤسسه و شرکای آن و سایر اطلاعات مربوط که از طریق سامانه کدال یا به طرقی که سازمان اعلام می نماید، ارسال می گردد بر عهده هیئت مدیره مؤسسه حسابرسی می باشد و در صورت ارائه اطلاعات خلاف واقع، مطابق ماده 16 دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد اقدام خواهد شد.

ماده 9 - در صورت عدم رعایت مقررات این دستورالعمل توسط شرکت ها، حسب مورد مطابق فصل سوم دستورالعمل انضباطی ناشران پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دستورالعمل انضباطی ناشران پذیرفته شده در فرابورس ایران، دستورالعمل انضباطی ناشران غیربورسی و غیرفرابورسی ثبت شده نزد سازمان عمل خواهد شد. همچنین در صورت عدم رعایت مقررات این دستورالعمل توسط مؤسسات حسابرسی معتمد، مطابق ماده 16 دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد اقدام خواهد شد.

معیارهای تفصیلی امتیازدهی موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار

جدول 1: معیارهای تفصیلی ارزیابی شرکا

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
1	تعداد شرکا	125	به ازای هر شریک مازاد بر 3 شریک 25 امتیاز
2	ترکیب و درصد مالکیت شرکا	25	در صورتیکه حداکثر سهم شرکت هر شریک 34 درصد یا کمتر باشد؛ کل امتیاز اگر حداکثر سهم شرکت هر شریک بیشتر یا مساوی 50 درصد باشد؛ صفر امتیاز چنانچه حداکثر سهم شرکت هر شریک بین 34 درصد تا 50 درصد باشد، به تناسب امتیاز
3	سابقه کار مفید شرکا در حرفه حسابرسی بعد از اخذ مدرک کارشناسی	25	به ازای هر سال سابقه کار هر شریک 1 امتیاز، و به ازای هر شریک حداکثر 7 امتیاز
4	سابقه کار مفید شرکا در حرفه حسابرسی بعد از اخذ مدرک حسابداری رسمی	30	به ازای هر سال سابقه کار هر شریک 1 امتیاز، و به ازای هر شریک حداکثر 7 امتیاز
5	ماندگاری شرکا در موسسه	30	به ازای هر سال ماندگاری (از تاریخ آخرین ورود به موسسه) هر شریک 1 امتیاز، و به ازای هر شریک حداکثر 7 امتیاز
6	سوابق تحصیلی شرکا	25	میانگین امتیاز شرکا (امتیاز هر مقطع تحصیلی: کارشناسی حسابداری 15، کارشناسی ارشد حسابداری 20، کارشناسی ارشد غیر حسابداری 10، دکترای حسابداری 20، دکترای غیر حسابداری 10)
7	مشارکت شرکا در فعالیتهای خارج از موسسه از نظر: 7-1- تدریس در دانشگاهها 7-2- شرکت در کارگروهها، کمیتههای حرفه‌ای، جامعه، بورس و ... 7-3- تالیف کتب، ارائه مقالات و ...	10 10 10	هر شریک هر سال تدریس 1 امتیاز؛ و به ازای هر شریک حداکثر 5 امتیاز هر شریک هر سال شرکت در کارگروهها و کمیتهها 1 امتیاز؛ و به ازای هر شریک حداکثر 5 امتیاز هر کتاب 5 امتیاز، هر مقاله 2 امتیاز
8	عضویت در مجامع حرفه‌ای داخلی و بین‌المللی	10	هر شریک هر سال عضویت در مجامع حرفه‌ای داخلی یا کارشناس رسمی بودن 1 امتیاز، هر شریک هر سال عضویت در مجامع حرفه‌ای خارجی 2 امتیاز؛ و به ازای هر شریک حداکثر 5 امتیاز
جمع امتیاز		300	

جدول 2: معیارهای تفصیلی ارزیابی کارکنان موسسه

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
1	تعداد حسابداران رسمی غیر از شرکا	30	هر حسابدار رسمی 5 امتیاز
2	تعداد سرپرستان ارشد و سرپرستان به تفکیک هر رده شغلی	30	به ازای هر نفر 5 امتیاز
3	تعداد حسابرسان ارشد و حسابرسان دارای بیش از 2 سال سابقه بعد از اخذ مدرک کارشناسی	40	به ازای هر نفر 2 امتیاز
4	سوابق تحصیلی کارکنان	30	میانگین امتیاز کارکنان حرفه‌ای (امتیاز هر مقطع تحصیلی: کارشناسی حسابداری 15، کارشناسی ارشد حسابداری 20، کارشناسی ارشد غیر حسابداری 10، دکترای حسابداری 20، دکترای غیر حسابداری 10)

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
5	سوابق کار مفید کارکنان بعد از دریافت مدرک کارشناسی	40	به ازای هر 2 سال سابقه هر نفر بعد از اخذ مدرک کارشناسی، 0,5 امتیاز
6	ضریب ماندگاری و همکاری کارکنان با موسسه	20	به ازای هر سال ماندگاری هر نفر (مازاد بر 2 سال از تاریخ آخرین ورود به موسسه) 0,5 امتیاز
7	سوابق آموزش حرفه‌ای کارکنان (در جامعه، موسسه و ...)	10	به نسبت امتیاز آموزش جامعه
جمع امتیاز		200	

جدول 3: معیارهای تفصیلی ارزیابی ساختار و سازمان موسسه

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
1	- بهره‌مندی از فضای کافی برای نگهداری مدارک و متناسب با خدمات و تعداد کارکنان - مدت اقامت در محل - بهره‌مندی از سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای مناسب - درجه اتکاء به سیستم‌های اتوماسیون اداری - نظام‌مندی اداره امور کارکنان شامل استخدام، طبقه‌بندی، آموزش، ترفیع و عزل - بهره‌مندی از تناسب منطقی کارکنان از نظر رده‌بندی آنها و تناسب تعداد کارکنان با کارهای حسابداری	200	به نسبت امتیاز کنترل وضعیت موسسات اعلام شده توسط جامعه/ یا بر اساس چک لیست بازدید از موسسه *
جمع امتیاز		200	

*: چک لیست بازدید از موسسه، به تصویب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار خواهد رسید.

جدول 4: معیارهای تفصیلی ارزیابی تنوع خدمات، اطلاع‌رسانی و موقعیت در بازار حرفه‌ای

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
1	تنوع خدمات و ترکیب مناسب خدمات حرفه‌ای براساس نسبت ساعات مصرفی هر گروه به جمع ساعات مصرفی	20	به ازای هر خدمت (بجز حسابداری) که بیش از 2 درصد از جمع ساعات مصرفی به آن اختصاص یافته، 5 امتیاز
2	موقعیت موسسه از نظر درآمد سالانه موسسه نسبت به سایر موسسات	20	موسساتی که درآمد آنها معادل یا بیش از 2 برابر میانگین درآمد کل موسسات است، 20 امتیاز، سایرین به تناسب
3	تعداد شرکتهای مورد حسابداری پذیرفته شده در بورس یا فرابورس (طی دو سال اخیر)	20	به ازای هر شرکت در هر سال 4 امتیاز
4	قدمت موسسه	10	به ازای هر سال 1 امتیاز
5	سال‌های عضویت موسسه به عنوان موسسه حسابداری معتمد سازمان بورس	10	هر سال عضویت 1 امتیاز
	ارسال به موقع اطلاعات به سازمان	20	مجموعاً تا 30 روز تاخیر در ارسال دو پرسشنامه کل امتیاز، مازاد به ازای هر روز تاخیر 2 امتیاز منفی
جمع امتیاز		100	

جدول 5: معیارهای تفصیلی ارزیابی کیفیت خدمات

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
1	نظام‌مندی انجام عملیات حسابرسی شامل استفاده از دستورالعمل‌ها، پرسشنامه‌ها، چک‌لیست‌ها و سایر ابزارها	100	به نسبت امتیاز نظام‌مندی دستورالعمل‌ها و روش‌های حسابرسی (مربوط به امتیاز کنترل کیفیت کار دریافتی از جامعه) یا بر اساس چک لیست بازدید از موسسه
2	کیفیت گزارشات	100	به نسبت امتیاز گزارش‌های حسابرسی (مربوط به امتیاز کنترل کیفیت کار دریافتی از جامعه) یا بر اساس چک لیست بررسی پرونده حسابرسی*
جمع امتیاز		200	

*: چک لیست بررسی پرونده حسابرسی، به تصویب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار خواهد رسید.

جدول 6: سوابق تخلفاتی موسسه (طی 5 سال اخیر)

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
1	تذکر با درج در پرونده	-20	در ازای هر تذکر با درج در پرونده 10 امتیاز منفی
2	اخطار با درج در پرونده	-30	در ازای هر اخطار با درج در پرونده 15 امتیاز منفی
3	عدم پذیرش کار جدید	-50	در ازای هر تخلف منجر به "عدم پذیرش کار جدید" 25 امتیاز منفی
4	حذف از فهرست موسسات حسابرسی معتمد (با قید مدت)	-100	در تخلف منجر به "حذف از فهرست موسسات حسابرسی معتمد" 100 امتیاز منفی
جمع امتیاز (منفی)		-200	

جدول 7: سوابق تخلفاتی شریک موسسه (طی 5 سال اخیر)

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
1	تذکر با درج در پرونده	-20	در ازای هر تذکر با درج در پرونده به هر شریک 10 امتیاز منفی
2	اخطار با درج در پرونده	-30	در ازای هر اخطار با درج در پرونده به هر شریک 15 امتیاز منفی
3	عدم پذیرش کار جدید (معادل تعلیق)	-50	در ازای هر ازای تخلف منجر به "عدم پذیرش کار جدید" برای هر شریک 25 امتیاز منفی
جمع امتیاز (منفی)		-100	